

YT10
YRITYKSEN
KÄYNNISTÄMISTOIMET

Yrityssalo Oy

Örninkatu 15

24100 Salo

puh. (02) 778 73

www.yrityssalo.fi

YRITYKSEN KÄYNNISTÄMISTOIMET

SISÄLTÖ	SIVU
1. YLEISTÄ	3
2. YRITTÄJÄN VAKUUTUKSET	3
2.1 Yrittäjän eläkevakuutus eli YEL	3
2.2 Yrittäjän muut vakuutukset	4
3. YRITYKSEN VAKUUTUKSET	5
3.1 Omaisuusvakuutukset	5
3.2 Keskeytysvakuutukset	5
3.3 Vastuuvakuutus	6
3.4 Oikeusturvavakuutus	6
3.5 Kuljetusvakuutus	6
4. TOIMITILAT	6
4.1 Vuokrasopimusten laatiminen	6
4.2 Viranomaislupien hakeminen	6
5. PALKAN MAKSAMISESTA AIHEUTUVAT SIVUKULUT	7
5.1 Sosiaaliturvamaksu	8
5.2 Lakisääteiset ja pakolliset työntekijälle otettavat vakuutukset	8
5.3 Pakolliset ja lakisääteiset eläkevakuutusmaksut	9
5.4 Palkkojen maksaminen käytännössä	9
6. ARVONLISÄVERO	9
6.1 Käänteinen arvonlisäverovelvollisuus	10
6.2 Arvonlisäveron vähentäminen	10
6.3 Arvonlisäveron maksaminen	11
6.4 Huojennus arvonlisäveron määrästä	11
7. TYÖNANTAJASUORITUSTEN JA ARVONLISÄVERON ILMOITTAMINEN JA MAKSAMINEN	11
8. KIRJANPIDON JÄRJESTÄMINEN	12
8.1 Suoriteperuste, maksuperuste	13
8.2 Eri yhtiömuodot kirjanpidossa	13
8.3 Tilitoimistot	14
8.4 Tilitoimiston avustaminen kirjanpitotyössä	14
9. PANKKITILIN AVAAMINEN	14
10. LASKUTUS	15
10.1 Perinteinen paperilasku ja sähköinen laskutus	15
10.2 Laskumerkinnät	15
11. YRITTÄJÄN TYÖTTÖMYYSTURVA	15
12. TYÖTERVEYSHUOLLON JÄRJESTÄMINEN	17
13. LIITTYMINEN YRITTÄJÄJÄRJESTÖÖN	17

1. YLEISTÄ

Edellisessä vaiheessa lähetettiin yrityksen rekisteröintipaperit **Yritystietojärjestelmään (YTJ)** kirjattavaksi, josta paluupostissa muutaman päivän sisällä saadaan yritykselle Y-tunnus. Varsinaisen yritystoiminnan aloittamiseen liittyen on vielä tehtävä muutamia toimenpiteitä ja opeteltava yrityksen pyörittämiseen liittyviä perusasioita.

TEHTÄVÄT	
1.	Vakuutusten ottaminen
2.	Toimitilojen käyttöluvat, tarkastukset ja vuokrasopimus
3.	Palkanmaksusta aiheutuvat sivukulut
4.	Työsopimusten laatiminen
5.	Arvonlisäveron maksu
6.	Kirjanpidon järjestäminen
7.	Pankkitilin avaaminen
8.	Laskuttaminen
9.	Työttömyysturvan järjestäminen
10.	Työterveyshuollon järjestäminen
11.	Liittyminen järjestöihin

Yritystoimintaa käynnistettäessä varaudutaan riskeihin ottamalla yritykselle, yrittäjälle ja henkilökunnalle joukko vakuutuksia erilaisten riskien kattamiseksi. Osa vakuutuksista on vapaaehtoisia, osa pakollisia.

Taulukko vakuutustarpeista

	YRITYS	YRITTÄJÄ	HENKILÖSTÖ
PAKOLLISET VAKUUTUKSET	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ei pakollisia vakuutuksia 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Yrittäjäeläke eli YEL 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ eläkevakuutukset ➤ ryhmähenkivakuutus ➤ ryhmätapaturmavakuutus ➤ työttömyysvakuutus
VAPAA-EHTOISET VAKUUTUKSET	<ul style="list-style-type: none"> ➤ kiinteistö ➤ konerikko ➤ keskeytys ➤ oikeusturva ➤ kuljetus ➤ vastuu ➤ ym. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ täysajan tapaturma ➤ yrittäjän työkyvyttömyys- ja ammattitautivakuutus ➤ henkivakuutus ja pysyvä työkyvyttömyys ➤ vapaaehtoinen eläke ➤ sairaskulu ➤ matkavakuutus 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ henkivakuutus ➤ vapaaehtoinen eläke ➤ sairaskulu ➤ vapaa-ajan tapaturma ➤ täysajan tapaturma ➤ matkavakuutus

2. YRITTÄJÄN VAKUUTUKSET

2.1 Yrittäjän eläkevakuutus eli YEL-vakuutus

Itsenäinen yrittäjä vakuuttaa itsensä yrittäjien eläkelain mukaan. YEL-vakuutus antaa turvan vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta sekä antaa osa-aikatyöhön siirtyvälle yrittäjälle mahdollisuuden siirtyä osa-aikaeläkkeelle. YEL-vakuutus turvaa myös perheen toimeentulon yrittäjän kuoleman varalta. **YEL on lakisääteinen kulu**, joka täytyy ottaa huomioon tuotetta hinnoiteltaessa.

2.1.1 Ketkä kuuluvat YEL:n piiriin?

YEL:n piiriin kuuluu Suomessa asuva henkilö, joka ei ole työ- tai virkasuhteessa eikä maatalousyrittäjänä.

- yrittäjä on 18 - 68-vuotias
- yrittäjätoiminta on jatkunut yhtäjaksoisesti vähintään neljä kuukautta sen jälkeen, kun yrittäjä täytti 18 vuotta
- keskimääräinen työtulo on 7 105,84 – 161 375,00 euroa vuonna 2012
- yrittäjä ei saa YEL:n mukaista varhennettua vanhuuseläkettä

YEL –vakuutuksen piiriin jo 30 prosentin päätösvaltaosuudella

Yrittäjäksi katsotaan liikkeen- ja ammatinharjoittaja, henkilöyhtiön vastuullinen yhtiömies ja osakeyhtiön osakas. **Vuodesta 2011 alkaen** osakeyhtiön johtavassa asemassa työskentelevä osakas **vakuutetaan yrittäjänä, jos hän omistaa yksin yli 30 prosenttia tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa yli 50 prosenttia yhtiön osakkeista tai äänimäärästä.** Johtava asema tarkoittaa toimitusjohtajuutta, hallituksen jäsenyyttä tai varajäsenyyttä. Aikaisemmin YEL:n mukaan on vakuutettu johtavassa asemassa työskentelevä osakeyhtiön osakas, jos hänen omistusosuutensa yksin tai yhdessä perheenjäsenten kanssa on ollut yli 50 prosenttia. YEL:n mukaan vakuutetaan myös työntekijän eläkelaisissa (TyEL) itsensä vakuuttanut osaomistaja, joka täyttää uuden omistusrajan (yli 30 %). Siirtymäaika YEL:stä YEL:iin on vuoteen 2014 saakka.

2.1.2 YEL – vakuutuksen tarpeellisuus eri yhtiömuodoissa

Ammatin- ja elinkeinonharjoittajat (Toiminimi)

Ammatin- ja elinkeinonharjoittajat vakuutetaan aina YEL:n mukaan. Myös heidän perheenjäsenensä kuuluvat YEL:n piiriin, jos he työskentelevät yrityksessä ilman työsopimusta ja ilman palkkaa.

Henkilöyhtiöt (Avoin ja kommandiittiyhtiö)

Avoimen yhtiön yhtiömiehet ja kommandiittiyhtiön vastuunalaiset yhtiömiehet kuuluvat aina YELin piiriin, jos he työskentelevät yhtiössä. Ääneton yhtiömies kuuluu TyEL:n piiriin, jos hänelle maksetaan ennakonpidätyksenalaista palkkaa. Mikäli palkkaa ei makseta, hän jää kokonaan lakisääteisen eläketurvan ulkopuolelle.

Osakeyhtiön osakas

Johtavassa asemassa oleva osakas on **YEL:n alainen**, jos **hän omistaa yksin yli 30 % tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa yli 50 prosenttia** yhtiön osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Yhtiössä työskenteleville muille osakkaille otetaan **TyEL–vakuutus**.

2.1.3 Miten eläkkeen perustana oleva tulo määritellään?

Lain mukaan YEL -työtulon tulee vastata sellaista palkkaa, joka olisi maksettava, jos yrittäjän tilalle palkattaisiin ulkopuolinen henkilö. Työtulolla hinnoitellaan siis **yrittäjän työpanos**, eikä se liity suoraan yritystoiminnan kannattavuuteen tai yrittäjälle todellisuudessa maksettuun palkkaan. Palkka voi olla **suurempi tai pienempi kuin työpanos**. Tosiasiallisten tulojen vaihtelut eivät vaikuta työtulon määrään. Eläkettä laskettaessa työtulot otetaan huomioon **koko yrittäjätoiminnan ajalta**. Tämän vuoksi on tärkeää pitää työtulo koko vakuutuksen ajan oikean suuruisena. Yrittäjä voi halutessaan **korottaa tai alentaa vakuutusmaksun suuruutta**, jolloin huonot vuodet voidaan korvata hyvien vuosien korotetuilla maksuilla. Joustoja ei kuitenkaan saa yrittäjä, jolla on maksamatta erääntyneitä YEL -maksuja tai yrittäjä, joka saa aloittavan yrittäjän maksualennusta.

2.1.4 Yrittäjäeläkkeen suuruus 2012

Eläkemaksun perusteena olevan **työtulon alaraja on 7 105,84 euroa** vuodessa. Vastaavasti **yläraja on 161 375 euroa** vuodessa. Yrittäjän eläkevakuutusmaksun suuruus on alle 53 – vuotiaalta **22,50 %** eläkemaksun perusteena käytetystä työtulosta ja yli 53 – vuotiaalta maksu on **23,85 %**.

Aloittavat yrittäjät saavat 25 %:n alennuksen YEL – maksustaan neljältä ensimmäiseltä vuodelta, jolloin alle 53-vuotias maksaa 16,88 % ja yli 53-vuotias 17,89 %.

Eläkemaksut voidaan maksaa kuukausittain tai jakaa harvempiin eriin.

Esimerkki eläkemaksun laskemisesta

- työtuloksi sovittu 30 000 €/vuosi
- eläkemaksu on 30 000 € x 22,5 % = 6 750 €/vuosi eli 562,50 € /kuukausi (alle 53-vuotias)
- aloittavan yrittäjän eläkemaksu neljän vuoden ajan 5064 €/vuosi eli 422 €/kk (alle 53-vuotias)

2.1.5 Yrittäjäeläke verotuksessa

YEL – maksut ovat kokonaan maksajalleen verovähennyskelpoinen meno. YEL:n voi maksaa joko yritys tai henkilö itse. YEL – maksut voi vähentää myös puolison verotuksessa. Kun lasketaan yhteen osakeyhtiön (osakeyhtiö maksaa 25 % veron) ja yrittäjän maksamat tuloverot, kannattaisi yrittäjän maksaa YEL-maksunsa itse, jos hänen verotettava vuosiansionsa ylittää 30 000 euroa.

2.1.6 Yrittäjäeläkkeen vaikutukset KELAn maksamiin päivärahoihin

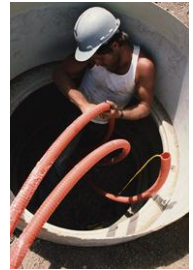
YEL -maksun perusteena oleva työtulo määrittelee mm. **sairauspäivärahan suuruuden**. Tämä tarkoittaa, että YEL – työtulon tulisi vastata normaalia yrittäjän tekemästä työstä maksettavaa palkkaa.

2.2 Yrittäjän muut vakuutukset

Yritystulkin liiketoimintasuunnitelman viimeisessä vaiheessa kartoitettiin yritystoiminnan riskejä. Huomattavaa on, että **yrityksen suurin riski** on useimmiten yrittäjän itsensä joutuminen pois "rivistä". Työntekijälle laki velvoittaa ottamaan useita henkilövakuutuksia, mutta yrittäjällä tätä velvoitetta ei ole. Valistunut yrittäjä ottaa kuitenkin ainakin seuraavat vakuutukset.

2.2.1 Tapaturma – ja ammattitautivakuutus

Tapaturman tai työstä johtuvan ammattitaudin vuoksi työkyvyn menettämistä varten otettavan vakuutuksen perusteella maksettavat korvaukset ovat **päiväraha ja työkyvyttömyyseläke**. Korvauksen suuruus ja maksut ovat sidotut **yrittäjäeläkkeen perusteena olevaan työtulon määrään**. Lisäksi vakuutusmaksun suuruuteen vaikuttaa tehtävän työn vaarallisuus. Pienimmillään **30 000 euron työtulon** mukaan **työ- ja vapaa-ajan tapaturmavakuutuksen ja ammattitauti vakuutuksen vuosimaksu on n. 470 euroa eli n. 1,7 % työtulosta. Em. vakuutusmaksut ovat verovähennyskelpoisia yrityksen verotuksessa.**

2.2.2 Henkivakuutus

Yrittäjän on syytä ottaa itselleen henkivakuutus, jonka suuruus vastaa **vähintään henkilökohtaisella vastuulla olevien lainojen määrää**. Näin pahimmassakin tapauksessa perheenjäsenet pystyvät hoitamaan itsensä velattomaksi. Yhtiön nimissä otetut henkivakuutuksen ja pysyvän työkyvyttömyyden vakuutusmaksut ovat yrityksen **verotuksessa vähennyskelpoisia, kun edunsaajana on joku muu kuin yritys**. Henkilöverotuksessa ne sen sijaan eivät ole vähennyskelpoisia. Pysyvän työkyvyttömyyden vakuutuksen kertakorvaus on saajalle verotonta tuloa. Henkivakuutuksen perusteella maksetut korvaukset ovat lähiomaisille **35 000 € saakka** verotonta ja ylittävältä osalta perintöverotuksessa verotettavaa. **Henkivakuutuksen ja pysyvän työkyvyttömyyden maksut** ovat seuraavassa taulukossa.

IKÄ	HENKIVAKUUTUS		PYSYVÄN TYÖKYVYTTÖMYYDEN VAKUUTUS		HENKI- JA TYÖKYVYTTÖMYYDEN VAKUUTUS YHTEENSÄ	
	MIES	NAINEN	MIES	NAINEN	MIES	NAINEN
30	216 €	191 €	170 €	136 €	386 €	327 €
36	263 €	211 €	325 €	260 €	588 €	471 €
40	321 €	235 €	501 €	401 €	822 €	636 €
46	488 €	304 €	958 €	766 €	1446 €	1070 €
52	846 €	451 €	1831 €	1465 €	2677 €	1916 €

Hinnat vuosimaksuja. Vakuutussumma 100 000 €. Vakuutusmaksut ja -ehdot vaihtelevat yhtiöittäin.

2.2.3 Sairauskuluvakuutus

Em. vakuutus korvaa nimensä mukaisesti sairaanhoitokuluja myös yksityisessä sairaalassa hoidettuna. Kun vakuutus otetaan yritykselle, ovat vakuutusmaksut vähennyskelpoisia yrityksen verotuksessa. Vakuutus on yksilöllinen, ts. kaikki vakuutetut henkilöt merkitään vakuutuskirjaan. Tällä kertaa miehet ja naiset ovat samanarvoisia maksun suhteen.

Sairaskuluvakuutuksen maksut (noin €/hlö)					
IKÄ	30 v	36 v	40 v	46 v	52 v
HINTA (€)	104	114	125	158	205

3. YRITYKSEN VAKUUTUKSET

Liiketoimintasuunnitelma – työkirjassa kartoitettiin yrityksen riskit, ja mietittiin niihin varautumista. Tässä kohdassa on hyvä palata takaisin **Liiketoimintasuunnitelman loppuun** ja tarkistaa tehty riskikartoitus. Osa riskeistä voidaan turvata ottamalla niitä varten suunniteltu vakuutus. Kuluttajakaupassa on tärkeää varautua kuluttajasuojalain korvausvelvollisuuksiin asianmukaisin vakuutuksin.

3.1 Omaisuusvakuutukset

Omaisuusvakuutukset kattavat kiinteistölle aiheutuneita esinevahinkoja, kuten esimerkiksi palosta, vesijohtovuodosta ja kiinteistön koneiden ja laitteiden rikkoutumisesta aiheutuneita vahinkoja. **Palovakuutuksen maksun suuruus on n. 0,3 %** vakuutusarvosta. Konerikkovakuutukset ovat tapauskohtaisia ja tärkeitä ottaa silloin, kun oma toiminta on riippuvainen tietyn koneen tai alihankkijan/ yhteistyökumppanin koneesta tai toiminnasta.

3.2 Keskeytysvakuutukset

Keskeytysvakuutuksella voidaan turvata vahingon tapahduttua yrityksen toiminnalle aiheutuneita kuluja. Keskeytysvakuutuksesta voidaan korvata

- **esinevahingosta** yritykselle aiheutuneita kuluja
- **henkilökunnan palkkakuluja**, joita jouduttu maksamaan, vaikka tuotantoa ei ole
- vahingon vuoksi **menetettyä myyntikatetta**, joka voi kohdata myös avainhenkilöitä

> KOKEMUS OPETTAA

Keskeytysvakuutuksen tulee maksaa vähintään 2 vuoden menetetty myyntikate, sillä ensimmäinen vuosi menee vahinkojen korjaamiseen ja toinen vuosi menetettyjen asiakkaiden takaisinsaamiseen.

3.3 Vastuuvakuutus

Vastuuvakuutukset kattavat sitä korvausvelvollisuutta, joka yritykselle lain mukaan voi aiheutua sen toimialaan kuuluvasta toiminnasta tai sen valmistaman tai maahantuoman tuotteen turvallisuuspuutteista. Joitakin erityistoimialoja, esimerkiksi konsultointia ja huolintaa, varten on oma erillinen vastuuvakuutus. Myös toimitusjohtajan ja hallituksen vastuuta varten on oma vakuutus.

3.4 Oikeusturvavakuutus

Oikeusturvavakuutus korvaa vakuutetulle lakimiehen käytöstä riita- ja rikosasioissa sekä riitaisissa hakemusasioissa aiheutuneet asianajo- ja oikeudenkäyntikulut, kun asia liittyy vakuutettuun toimintaan - tai ajoneuvo-kaskolla vakuutetun moottoriajoneuvon käyttöön liikenteessä.

3.5 Kuljetusvakuutus

Kuljetusvakuutus korvaa kuljetusketjussa olevan tavaran vahingoittumisia. Kuljettajilla on omat vastuuvakuutuksensa, mutta niistä korvattavat summat voivat olla paljon tuotteen todellista arvoa pienempiä.

Kohtien 3.2 – 3.5 maksut vaihtelevat toimialan ja toiminnan mukaan vakuutusyhtiöittäin. **Palveluyritys** voi varata 500 – 1 000 euroa/vuosi, **teollinen** 1 000 – 2 000 euroa/vuosi.

4. TOIMITILAT

4.1 Vuokrasopimuksen laatiminen

Yleensä yritystoiminta aloitetaan vuokratiloissa. Vaikka suullinen vuokrasopimus onkin pätevä, kannattaa tehdä kirjallinen vuokrasopimus. Tämä on tarpeen, vaikka yrittäjä vuokraisi tilat perheenjäseneltään tai itseltään. **Vuokrasopimuslomakkeen löydät Yritystulkista Yrityksen hallinto-osioista, lomake YT15.7 Vuokrasopimus.**

4.2 Viranomaislupien hakeminen

Ennen toiminnan käynnistämistä on joillakin toimialoilla täytynyt jo hyvissä ajoin ennen yrityksen perustamista hakea lupaa **elinkeinon harjoittamiseen, ympäristölupaa, sijoituspaikkalupaa jne.** Yleisimmin Suomessa riittää ilmoitus viranomaisille tilojen ja toiminnan aloittamisesta. Tällaisia aloja ovat mm. **elintarviketilat, hotellit ja majoitushuoneistot, parturit, kampaamot, kauneushoitolat, päiväkodit ja vanhainkodit yms. Tarvittavat luvat löydät oppaasta YT5 Luvanvaraiset elinkeinot. Tarvittavia lomakkeita löytyy Yritystulkin hallinto-osioista.**

Milloin tarvitaan elintarviketilan hyväksyntä (laki muuttunut 1.9.2011)?

Jos elintarvikehuoneistossa käsitellään eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä, huoneistolle on haettava hyväksyntää asianomaiselta valvontaviranomaiselta ennen toiminnan aloittamista. Myymälöissä, kioskeissa, ravintoloissa ja majoitushuoneistoissa sekä ruokaloissa riittää ilmoitusmenettely.

HYGIENIA PASSI

Jos henkilö käsittelee pakkaamattomia ja helposti pilaantuvia elintarvikkeita, tulee hänellä olla hygieniapassi. Lisätietoja Elintarvikevirastosta: www.evira.fi

5. PALKAN MAKSAMISESTA AIHEUTUVAT SIVUKULUT

Maksaessaan palkkaa työntekijöilleen tai itselleen pitää työnantajan maksaa seuraavat lakisääteiset maksut ja vakuutukset:

- **sairausvakuutusmaksu (ennen sosiaaliturvamaksu)**, maksetaan verottajalle
- **työeläkevakuutusmaksu**, eläkevakuutusyhtiölle
- **tapaturmavakuutusmaksu**, vakuutusyhtiölle
- **työttömyysvakuutusmaksu**, vakuutusyhtiölle
- **ryhmähenkivakuutusmaksu**, vakuutusyhtiölle

Palkan sivukulujen ja palkan laskennan ja maksamisen voi tehdä alle viiden hengen yritys ilmaisella www.palkka.fi - ohjelmalla. Koska verotus on muuttunut osingon noston sijasta palkan maksua suosivaksi, kannattaa yhä useamman pienyrittäjän maksaa **myös itselleen palkkaa. Kannattavuusraja on n. 26 000 euron verotettava tulo.** Tällöin joudutaan maksamaan palkkoihin kuuluvia oheiskustannuksia, jotka ilmenevät alla olevasta taulukosta. Vakuutusmaksut maksetaan sekä **tehdyn työajan että tekemättömän työajan kuten vuosilomien ja vapaapäivien ym. ajalta maksetusta palkasta.** Väliilliset työvoimakulut on osattava ottaa huomioon yrityksen kustannuslaskennassa sekä budjetoinnissa. Vuodessa **8 tunnin** työpäivää tekevä työntekijä saa palkan **n. 2150 tunnista** ja **7,5 tunnin** päivää tekevä **n. 2015 tunnista.** Seuraavassa taulukossa on lyhyesti esitetty yrittäjän ja yrityksen pakollisten ja vapaaehtoisten maksujen suuruus, kun yritys maksaa palkkaa omistajilleen ja työntekijöilleen.

Toiminimiyrittäjä ei voi maksaa itselleen palkkaa, muut yritysmuodot voivat. Myöskään luontaisetuja toiminimiyrittäjä ei voi itselleen maksaa.

Taulukko: Palkan maksusta aiheutuvat kustannukset vuonna 2012

	Yrittäjä omistaa/ äänivalta yli 30 %	Muu omistajayrittäjä	Työntekijä
1. Sairausvakuutusmaksu	2,12 % palkasta		
- maksutapa	kuukauden 12. päivä edellisen kuukauden maksetuista palkoista		
2. Työttömyysvakuutus		Palkat alle 1 879 500 €	Palkat alle 1 879 500 €
- työnantajan osuus	0,8 %	0,8 %	0,8 %
- henkilön oma osuus	0,2 %	0,6 %	0,6 %
3. Eläkevakuutus	YEL	TyEL	TyEL
Työtulon/ansion alaraja	7 105,84 €	54,08 €/kk	54,08 €/kk
Eläkemaksun suuruus, maksettava kokonaismäärä	22,5 % alle 53-vuotias 23,85 % yli 53-vuotias (-25 % 4 ensimmäistä vuotta)	23,3 % sisältäen yrityksen ja henkilön osuudet	23,3 % sisältäen yrityksen ja henkilön osuudet
Henkilön osuus eläkemaksusta (vähennetään yrityksen osuudesta/nettopalkasta)		5,15 % 18 - 52 vuotiaat 6,4 % 53 - 67 vuotiaat	5,15 % 18 - 52 vuotiaat 6,4 % 53 - 67 vuotiaat
Eläkemaksun alennus	Aloittavan yrittäjän alennus 25 % 48 kk ajan		
Eläkemaksun maksaja	yrittäjä itse tai yritys	yritys / työnantaja	yritys / työnantaja
Eläkemaksun määrä	työtulon mukaan, ei palkan mukaan	verotettavan ansion mukaan	verotettavan ansion mukaan
4. Tapaturma- ja ammattitautivakuutus	Ei pakollinen, mutta suositellaan otettavaksi, n. 1,7 % työtulosta	- pakollinen - työnantaja ottaa - 0,4 - 8 % palkasta	- pakollinen - työnantaja ottaa - 0,4 - 8 % palkasta
5. Henkivakuutus	vapaaehtoinen, yksityinen	pakollinen ryhmähenkivakuutus 0,083 %	pakollinen, ryhmähenkivakuutus 0,083 %
- maksaja	yritys	yritys	yritys

	Yrittäjä omistaa/ äänivalta yli 30 %	Muu omistajayrittäjä	Työntekijä
Yhteensä yritykselle	27,12 – 28,47 %	20,3 – 29,05 %	20,3 – 29,05 %

Esimerkki palkanmaksun kustannuksista

PALKAT	%	Työntekijä 1	Työntekijä 2	Työntekijä 3	Huom.
Työtunnit		8 h/pv	7,5 h/pv	8 h/pv	
Työajalta maksettava tuntipalkka (peruspalkka)		10,00 €	10,00 €		
Kuukausipalkka (perusp.)				2 000 €	
Peruspalkan lisäksi maksettavat palkanlisät					
- Lomapalkka	9,8	0,98 €	0,98 €	2 000 €	
- Lomaraha	4,9	0,49 €	0,49 €	1 000 €	
- Arkipyhäkorvaukset	2,86	0,29 €	0,29 €		
- Pekkasvapaat	5,1	0,51 €			
- Sairaus- ja koulutusajat	4,0	0,40 €	0,40 €	960 €	Keskimäärin yrityksissä
- Palkanlisät yhteensä		2,67	2,16	3 000 €	
Palkat yhteensä		12,67 €	12,16 €		
Vuosipalkka				25 960 €	

SIVUKULUT	%	Työntekijä 1	Työntekijä 2	Työntekijä 3	Huom.
TyEL-maksu palkoista	18,15	2,30 €	2,21 €	4 711,74 €	Yrityksen osuus
Sairausvakuutusmaksu	2,12	0,27 €	0,26 €	550,35 €	
Työttömyysvakuutus	0,8	0,10 €	0,10 €	207,68	Yrityksen osuus
Tapaturmavakuutusmaksu	1,2	0,15 €	0,15 €	311,52 €	Keskimäärin yrityksissä
Ryhmähenkivakuutus	0,08	0,01 €	0,01 €	20,77 €	Tapaturmaherkillä aloilla (rakentaminen, elintarvike) voi olla jopa 8 %
Vapaaehtoiset sivukulut	2	0,25 €	0,24 €	519,20 €	Keskimäärin yrityksissä
Sivukulut yhteensä	24,35	3,08 €	2,97 €	6 321,26 €	
HENKILÖSTÖKULU		15,75 €/h	15,12 €/h	32 281,26 €/v	
Kerroin peruspalkkaan	57,06	1,58	1,51	1,35	

- lopullinen tuntikustannus saadaan, kun 8 tunnin työpäivää tekevän työntekijän kanssa sovittu työstä maksettava tuntipalkka kerrotaan luvulla 1,58 ja 7,5 tunnin työntekijän luvulla 1,51
- lopullinen **kuukausipalkkaisen kustannus** saadaan, kun työntekijän kanssa sovittu työstä maksettava kuukausipalkka kerrotaan luvulla 1,35. **Kertoimen pienuus johtuu siitä, että lomapalkka ja lomaraha sisältyvät peruspalkkaan.**

5.1 Työnantajan sairausvakuutusmaksu 2012 (ennen sosiaaliturvamaksu)

Sairausvakuutusmaksu on kaikille yrityksille samansuuruinen eli **2,12 % veronalaisesta ansiosta (palkat ja luontaisedut)**. Summa maksetaan ennakonpidätyksen kanssa samanaikaisesti Verovirastolle kunkin **kuukauden 12. päivänä edellisen kuukauden aikana maksetuista palkoista**. **Katso tarkemmin kohta 7.**

5.2 Lakisääteiset ja pakolliset työntekijälle otettavat vakuutukset

Seuraavia pakollisia vakuutuksia maksetaan samanaikaisesti tammikuulla perittävällä laskulla.

Ryhmähenkivakuutus

Työntekijöiden ryhmähenkivakuutuksen ovat velvolliset ottamaan ne työnantajat, joiden toimialaa koskevassa yleissitovassa työehtosopimuksessa on tästä määräys. Vakuutusmaksu on kaikissa vakuutusyhtiöissä samansuuruinen, koska kysymyksessä on lakisääteinen vakuutus (**n. 0,08 % palkoista**).

Tapaturmavakuutus

Tapaturmavakuutus turvaa työntekijät työtapaturmien ja ammattitautien varalta. Sen suuruus vaihtelee toimialan mukaan riippuen tapaturma-alttiudesta 0,4 prosentista aina 8 prosenttiin saakka. Rakennustyössä tapaturmia sattuu eniten. Vakuutusmaksun suuruus vaihtelee vakuutusyhtiöittäin. Keskimääräinen **tapaturmavakuutus on n. 1,2 % palkasta**.

Työttömyysvakuutus (TT-vakuutus)

Työttömyysvakuutusmaksun on velvollinen maksamaan jokainen työnantaja, jonka on vakuutettava työntekijänsä tapaturmavakuutuslain mukaan. Työttömyysvakuutusmaksut muodostuvat kahdesta osasta, jotka kummatkin työnantaja tilittää vakuutusyhtiölleen.

Vuonna 2012

- **työnantajan työttömyysvakuutusmaksu 0,8 prosenttia** palkasta palkkasumman 1 879 500 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 3,2 prosenttia palkasta
- **palkansaajan työttömyysvakuutusmaksusta**, jonka suuruus **on 0,6 prosenttia** palkasta

5.3 Pakolliset ja lakisääteiset eläkevakuutusmaksut

TyEL-maksu eli työeläkemaksu maksetaan **18 – 67 -vuotiaista työntekijöistä**. Myös eläkkeellä olevat työntekijät on vakuutettava, jos he työskentelevät vielä eläkkeellä ollessaankin. **Sopimustyönantajat (maksetut palkat yli 7746 euroa/6 kk) saavat TyEL – maksusta laskun, mutta tilapäinen työnantaja tilittää TyEL-maksut kuukausittain (myös muu sopimus) eläkevakuutusyhtiölle maksaen TyEL – maksua 23,3 % palkasta.**

Vuonna 2012

Sopimustyönantaja maksaa TyEL-maksua 23,3 % palkasta, josta alle 18 - 52 vuotiaan työntekijä osuus on 5,15 prosenttia ja 53 - 67 vuotiaan osuus 6,5 prosenttia.
Tilapäisen työnantajan (ei vakinaista henkilökuntaa, palkat alle 7746 €/6 kk) TyEL - maksu on **23,3 %** palkkasummasta.

5.4 Palkkojen maksaminen käytännössä

Käytännössä palkanmaksu voidaan suorittaa hankkimalla omaan **tietokoneeseen palkanmaksuohjelma, käyttämällä tilitoimistoa tai käyttämällä www.palkka.fi – palkanlaskentaohjelmaa pientyönantajalle.** Ilmaissessa www.palkka.fi – nettipalvelussa voi turvallisesti hoitaa enintään viiden hengen palkanmaksun. Samalla hoituvat kaikki viralliset tilitykset ja palkkatietojen arkistointi aina 11 vuoteen saakka, joka onkin em. maksujen pakollinen arkistointiaika.

6. ARVONLISÄVERO

Arvonlisävero on yleinen kulutusvero, joka kohdistuu lähes kaikkien tavaroiden ja palvelujen kulutukseen. Arvonlisävero on väliellinen vero, joka on tarkoitettu lopullisten kuluttajien maksettavaksi. Veronkantajina toimivat verovelvolliset yritykset, jotka sisällyttävät veron määrän myyntihintoihinsa ja tilittävät veron valtiolle. Tavaroiden ja palvelujen myynti on yleensä arvonlisäverollista. Verotuksen ulkopuolelle on jätetty joitakin lainsäädännössä erikseen mainittuja toimintoja, mm. kiinteistöjen ja osakehuoneistojen myynti, terveyden-, ja sairaanhoitopalvelut sekä sosiaalihuoltopalvelut. Jos yritys myy ainoastaan verotuksen ulkopuolisia tavaroita tai palveluita, se ei ole arvonlisäverovelvollinen. **Jos yrityksen liikevaihto (veroton myynti) tilikaudessa jää alle 8 500 euron, sen ei tarvitse ilmoittautua arvonlisäverovelvolliseksi. Jos 8 500 euron raja kuitenkin ylittyy, yrittäjä joutuu maksamaan arvonlisäveron takautuvasti tilikauden alusta viivästysseuraamuksineen. Jos liikevaihto jää alle 22 500 euron, on mahdollisuus hakea huojenusta (katso kohta 6.3).** Arvonlisäverovelvolliseksi voi hakeutua vaikka liikevaihto on alle 8 500 euroa tilikaudessa.

Arvonlisäverokannat 2012:

Tavara- tai palvelulaji	ALV %
1. Yleinen	23 %
2. Parturit ja kampaamot	23 %

3. Pienet korjaamopalvelut (polkupyöräkorjaamo, suutari, ompelimo ym.)	23 %
4. Majoitus	9 %
5. Liikunta- ja kulttuuritilaisuudet, liikunta	9 %
6. Henkilökuljetus	9 %
7. Kirjat ja taide-esineet (tekijältä)	9 %
8. Elintarvikkeet ja rehut	13 %
9. Ravintolaruoka	13 %
10. Tilatut sanoma- ja aikakauslehdet	9 %

6.1 Käännetty arvonlisäverovelvollisuus

Rakennusalalla käytössä olevat pitkät alihankintaketjut ovat mahdollistaneet vilpillisen menettelyn arvonlisäveron tilittämisen, josta on aiheutunut merkittävät veromenetykset Valtiolle. Tämän estämiseksi rakennusalalle otettiin käyttöön käännetty arvonlisäverovelvollisuus, joka tarkoittaa sitä, **että verovelvollinen rakentamispalvelun myynnistä on ostaja. Myyjän on siten tiedettävä, milloin laskuttaa pääsäännöstä poiketen ilman arvonlisäveroa.** Myyjän tulee huolellisuutta noudattaen selvittää ostajan status ja tarvittaessa pyytää ostajalta selvitystä, jotta hän voi toimia oikein.

Käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta sovelletaan, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:

- 1) Palvelu on rakentamispalvelua tai työvoiman vuokrausta rakentamispalvelua varten**
- 2) Ostaja on elinkeinonharjoittaja, joka toiminnassaan muutoin kuin satunnaisesti myy rakentamispalvelua tai vuokraa työvoimaa rakentamispalvelua varten.**

Yksinkertaistettuna käytäntö tarkoittaa, että aiemmin rakennusalalle vain tavaraa ja materiaaleja toimittaneet yritykset toimivat kuten aiemmin, mutta jos myyntiin sisältyy asennustyötä, palvelua tms., on toiminta käännetyn arvonlisäverokäytännön mukaista. Jatkossa on syytä olla yhteydessä ostajaan ennen laskun lähettämistä.

Esimerkki 1

Esim. Konserttilippu maksaa 23 euroa. Paljonko on arvonlisäveron osuus hinnasta, kun verokanta on 9 %?

Palvelun hinta 23 euroa, jolloin veroton hinta on $23 \text{ euroa} / 1,09 = 21,10 \text{ euroa}$. Veron palveluun sisältyy 23 euroa - 21,10 euroa = 1,90 euroa. Arvonlisäveron määrä saadaan myös suoraan kertomalla myyntihinta luvulla 0,0826.

Esim. Pitopalvelu haluaa hääruoka- ja kahvitarjoilusta verottomana 32 euroa/häävieras. Mikä on laskutushinta?

Tuotteen veroton hinta $32 \text{ euroa} \times 1,13 = 36,16 \text{ euroa}$ sisältäen arvonlisäveron 13 %.

Esim. Mikä on ravintolaruuan veroton hinta, kun lounasannos maksaa 7,50 euroa?

Arvonlisäveroton hinta saadaan jakamalla myyntihinta luvulla 1,13 eli $7,50 \text{ euroa} / 1,13 = 6,64 \text{ euroa}$. Arvonlisäveron määrä saadaan myös suoraan kertomalla myyntihinta luvulla 0,115.

Esim. Arvonlisäveron 23 % lisääminen tuotteen hintaan

Tuotteen veroton hinta $1000 \text{ euroa} \times 1,23 = 1230 \text{ euroa}$

Esim. Arvonlisäveron 23 % vähentäminen tuotteen hinnasta

Tuotteen verollinen hinta $1230 \text{ euroa} / 1,23 = 1000 \text{ euroa}$ (veroton hinta), josta veron osuus on 230 euroa. Arvonlisäveron määrä saadaan myös suoraan kertomalla myyntihinta luvulla 0,187.

6.2 Arvonlisäveron vähentäminen

Jos olet arvonlisäverovelvollinen yrittäjä, voit vähentää valtiolle tilittävästä verosta toiselta verovelvolliselta ostamasi tavaran tai palvelun hintaan sisältyvän arvonlisäveron, jos olet hankkinut tavaran tai palvelun vaihto- tai käyttöomaisuudeksi tai muuten verollisessa liiketoiminnassa käytettäväksi. Vähennysoikeus edellyttää, että **ostosta on olemassa lasku**, josta käy selville siihen sisältynyt vero. Veroa ei voi vähentää tavaroista ja palveluista, jotka on ostettu yrityksen omistajien tai henkilökunnan yksityiskäyttöön tai jotka kuuluvat vähennysoikeuden rajoitusten piiriin. Eriksen on rajoitettu esimerkiksi edustusmenojen ja eräiden ajoneuvojen vähennysoikeutta. **Lisätietoja verotuksesta Yritystulkista TALOUS/YT19 Yrityksen talous ja verotus.**

6.3 Arvonlisäveron maksaminen

Arvonlisävero **maksetaan Verovirastolle kuukausittain viimeistään veron kertymiskuukauden jälkeisen toisen kuukauden 12. päivänä**. Esimerkiksi helmikuun myynneistä maksetaan arvonlisävero viimeistään huhtikuun 12. päivänä.

Voit tehdä arvonlisäverolaskelman kuukausittain Yritystulkin **HALLINTO/YT15.20 Arvonlisäverolaskuri** -ohjelmalla. Jos tilitoimisto hoitaa kirjanpitoa kuukausittain, saadaan arvonlisäverotieto ja tilitys tilitoimistosta. Valtakirjalla voit teettää ilmoituksen tilitoimistolla.

6.4 Huojennus arvonlisäveron määrästä

Huojennukseen oikeuttavan liikevaihdon yläraja on 22 500 euroa tilikaudessa. Huojennus koskee kaikkia yritysmuotoja. Kunnilla ja sellaisilla ulkomaalaisilla verovelvollisilla, joilla ei ole Suomessa kiinteää toimipaikkaa, ei ole oikeutta huojennukseen. Huojennus määräytyy tilikauden liikevaihdon perusteella. Niiden verovelvollisten, jotka eivät ole kirjanpitovelvollisia tai joiden verokausi on kalenterivuosi, tilikautena arvonlisäverotuksessa pidetään kalenterivuotta. **Jos yrityksen tilikausi tai tilikauden osa, jota huojennus koskee, on pidempi tai lyhyempi kuin 12 kuukautta, tilikauden liikevaihto muunnetaan vastaamaan 12 kuukauden liikevaihtoa.** Muuntaminen tapahtuu kertomalla liikevaihto luvulla 12 ja jakamalla se tilikauden tai tilikauden osan kuukausien lukumäärällä. Kuukausiksi lasketaan täydet kalenterikuukaudet. **Verovelvolliset, joiden tilikauden liikevaihto on enintään 8500 euroa, saavat huojennuksena koko tilikaudelta tai sen osalta tilitettävän veron.** Niiden verovelvollisten, joiden tilikauden liikevaihto ilman veron osuutta on yli 8 500 euroa, huojennuksen suuruus määräytyy

$$\text{Huojennus} = \text{vero} - \frac{\text{liikevaihto} - 8500 * \text{vero}}{14\,000}$$

Esimerkki 2

Tilikauden (kalenterivuosi 2010 = 12 kk) liikevaihto (verottomat myyntihinnat) on 12 000 euroa. Yhtiö on suorittanut valtiolle tilikauden aikana arvonlisäveroa 1 500€.

Huojennuksen määrä lasketaan seuraavasti:

$$\text{huojennus} = 1500 - (12000 - 8500)/14000 * 1500 = 1\,125 \text{ euro}$$

Verovelvollinen pyytää Verovirastoa palauttamaan tilikauden päätyttyä huojennuksen määrän 1 125 euroa.

Esimerkki 3

Valtatien levähdyspaikalla oleva kioski on avoinna 1.6 – 15.8 välisen ajan. Tuona aikana kioski myy 7 200 euron arvosta tuotteita.

$$\text{Vuosiliikevaihdoksi tulee } 7\,200/2,5 * 12 = 34\,350 \text{ euroa.}$$

Yritys on arvonlisäverovelvollinen, koska vuosiliikevaihto 22 500 euroa ylittyy.

7. TYÖNANTAJASUORITUSTEN JA ARVONLISÄVERON ILMOITTAMINEN JA MAKSAMINEN

Vuoden 2010 alusta siirryttiin **verotilin käyttöön**, jolloin työnantajasuoritukset (palkoista perityt verot ja sotumaksut) ja arvonlisävero maksetaan verottajalle samalla kertaa. Myös työnantajasuorituksista ja arvonlisäverosta ilmoitetaan verottajalle samalla lomakkeella.

Katso! - palvelu

Yritysten työnantajasuoritusten ja arvonlisäverojen ilmoittaminen siirtyy verkkoon samanaikaisesti Verotilin käyttöönoton kanssa. Katso - nettisivujen kautta Verottajalle toimitetaan tietoa luotettavasti ja vaivattomasti, kun käyttäjä on ensin rekisteröitynyt omien pankkitunnusten kautta järjestelmään. Yritys voi myös antaa valtakirjan esim. tilitoimistolle, jolloin sieltä käsin voidaan ylläpitää Verotilitietoja.

Mikä on Verotili?

Verotili on pankkitilin tyyppinen tili, jonne asiakas maksaa työnantajamaksujaan ja arvonlisäverojaan. Jos arvonlisäverosta saadaan palautusta, ne hyvitetään suoraan työnantajasuoritusten määrästä.

Esimerkki 4

**Helmikuun palkoista maksettava työnantajasuorituksia
Tammikuun arvonlisäverosta saadaan palautusta**

**+ 2 420 euroa
- 1 150 euroa**

(myynnistä maksettava arvonlisävero pienempi kuin ostojen vero)

Verottajalle maksetaan maaliskuun 12. pälvä 1 270 euroa

Ilmoittamisen ja maksamisen prosessi

Maksut ja ilmoitusprosessi

1. Työnantajasuoritukset ja arvonlisävero ilmoitetaan samanaikaisesti netin kautta.

- Paperilomakkeita ei enää lähetetä verovelvolliselle, mutta niitä saa verotoimistosta.

2. Ilmoitus verottajalle joka kuukauden 12. päivään mennessä

- maksetut palkat edelliseltä kuukaudelta **ja arvonlisäverotuksen** tiedot sitä edelliseltä kuukaudelta

3. Ilmoitustapa

- netissä Katso – palvelussa www.vero.fi/katso_etusivu eräpäivänä
- tai kirje postiin viimeistään 5. päivänä, jotta ehtii perille 7. päivään mennessä
- kovat viivästysmaksut ilmoituksen myöhästymisestä, jos ei ilmoitus ole perillä 12. päivänä

4. Arvonlisäveron ja työnantajasuoritusten palautukset

- Liikaa maksetut suoritukset tai arvonlisäverosta tulevat palautukset tulevat suoraan yrityksen tilille pankkiin

HUOM!

Pidennettyihin jaksoihin ovat oikeutettuja ne **arvonlisäverovelvolliset tai säännöllisesti palkkaa maksavat työnantajat**, joiden liikevaihto kalenterivuodelta on **enintään 50 000 euroa** ja joilla ei ole ilmoitus- tai maksuputteita verotuksessa. Myös **satunnaisesti palkkoja maksava työnantaja** voi ilmoittaa ja maksaa työnantajasuoritukset neljännesvuosittain, jos liikevaihto on enintään 50 000 euroa ja työnantaja on arvonlisäveron osalta pidennetyssä menettelyssä.

Ohjeita työnantajasuorituksista Verottajalta puh. 020 697 012.

Ohjeita arvonlisäverosta Verottajalta puh. 020 697 014.

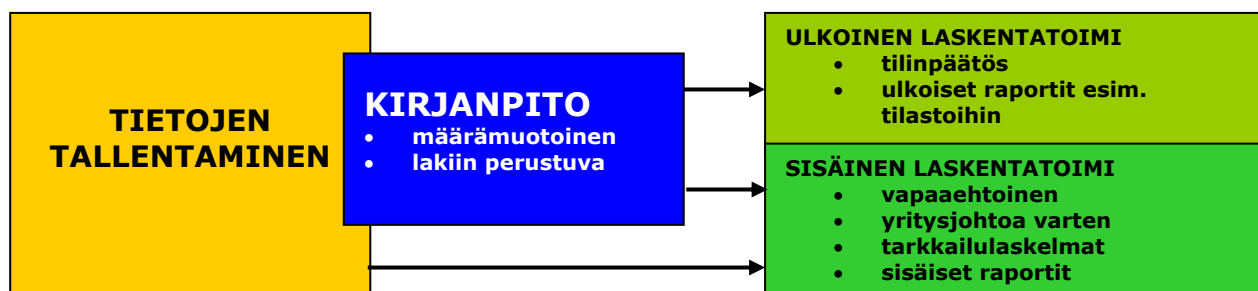
8. KIRJANPIDON JÄRJESTÄMINEN

Jokainen liike- tai ammattitoimintaa harjoittavan on toiminnastaan **kirjanpitovelvollinen**. Kahdenkertaista kirjanpitoa on yritys muodosta johtuen pidettävä **henkilöyhtiöistä (avoin ja kommandiittiyhtiö) ja osakeyhtiöistä. Ammatinharjoittaja** ei ole velvollinen pitämään kahdenkertaista kirjanpitoa.

Kirjanpidon merkitys

Kirjanpidolla on yritykselle ja yrittäjälle paljon suurempi merkitys kuin vain menojen ja tulojen kirjaaminen aikajärjestyksessä. **Kirjanpito on osa laskentatoimintaa**, ja sen tehtävänä on tuottaa **omistajille ja muille sidosryhmille tärkeää informaatiota tuloksen jakamiseksi**. Toinen kirjanpidon tehtävä on **pitää erillään omistajan ja yrityksen tai muiden yritysten väliset tulot, menot, varat ja velat**. Kirjanpidon järjestämisvastuussa on **vastuullinen yrittäjä**.

Kuvio kirjanpidon asemasta yrityksen laskentatoimessa

8.1 Suoriteperuste, maksuperuste

Maksuperusteisessa kirjanpidossa menot ja tulot kirjataan **maksun päiväyksen mukaisesti**. Ainoastaan **ammattinharjoittajalla** on oikeus käyttää maksuperusteista kirjanpitoa koko tilikauden ajan. **Suoriteperusteisessa** kirjanpidossa, joka on kirjanpidon lähtökohta, tapahtumat kirjataan **luovutuspäivän (myynti) tai vastaanottamispäivän (osto) mukaan**. Muut kuin ammattinharjoittajat laativat tilinpäätöksensä suoriteperusteen mukaan. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että suoriteperustetta on noudatettava läpi tilikauden, vaan tilikauden päättyessä tapahtumat on kirjattava suoriteperusteen mukaan. Tällöin siis palataan reaaliaikaan.

8.2 Eri yritysmuodot kirjanpidossa

Seuraavassa taulukossa vertaillaan eri yritysmuotoja kirjanpidon vaatimusten suhteen.

	Ammatinharjoittaja	Liikkeenharjoittaja	Avoin ja kommandiittiyhtiö	Osaakeyhtiö
Kahdenkertainen kirjanpito	ei pakollinen	pakollinen	pakollinen	pakollinen
Kirjanpito tapa	maksu- tai suoriteperuste	suoriteperuste	suoriteperuste	suoriteperuste
Tilikausi	<u>Kalenterivuosi</u> , jos yhdenkertainen maksuperusteinen kirjanpito <u>Myös muu</u> , jos 2-kertainen suoriteperust. kirjanpito	12 kuukautta, alkaa ja päättyy aina samaan aikaan	12 kuukautta, alkaa ja päättyy aina samaan aikaan. Poikkeustapauksissa 6 – 18 kk.	12 kuukautta, alkaa ja päättyy aina samaan aikaan. Poikkeustapauksissa 6 – 18 kk.
Tilinpäätöksen laadinta	2 kuukauden kuluessa tilinpäätöspäivästä	4 kuukauden kuluessa tilinpäätöspäivästä, ellei Kirjanpitolautakunta ole antanut poikkeuslupaa		
Tilintarkastusvelvollisuus	ei pakollinen	ei pakollinen	Suositeltavaa on valita tilintarkastaja ja hänelle varamies. Velvollisuutta ei ole ns. pienillä yhteisöillä, jos vain 1 seuraavista ylittyy - taseen loppusumma alle 100 000 € - liikevaihto alle 200 000 € - palveluksessa keskimäärin 3 henkilöä	
Tilintarkastuksen määräaika	ennen veroilmoituksen jättämistä, sillä tilintarkastuskertomus liitetään veroilmoitukseen		Aineisto tilintarkastajalle 4 kk kuluessa tilinpäätöspäivästä. Tarkastuskertomus 5 kk tilinpäätöspäivästä.	Aineisto tilintarkastajalle 1 kk ennen yhtiökokousta. Tilintarkastajan kertomus hallitukselle 2 vkoa ennen yhtiökokousta.
Veroilmoitus jätettävä ennen	Maaliskuun loppu	Maaliskuun loppu	Maaliskuun loppu	4 kk tilikauden päättymisestä
Lisäveron oma-toiminen maksu	Huhtikuun loppu	Huhtikuun loppu	Huhtikuun loppu	4 kk tilikauden päättymisestä
Tilinpäätöksen rekisteröintivelvollisuus kaupparekisteriin	Ei tarvitse	Ei tarvitse	Jos OY yhtiömiehenä (ei ääneton) tai - liikevaihto >7,3 M€ - taseen loppusumma 3 650 000 € - palveluksessa keskim. 50 henkilöä Aineisto toimitettava 6 kk sisällä tilikauden päättymisestä.	Aina. Aineisto on toimitettava 2 kk sisällä tilinpäätöksen vahvistamisesta.

8.3 Tilitoimistot

Suurin osa yrittäjistä antaa kirjanpidon tilitoimiston hoidettavaksi. Samassa paikassa voidaan tehdä myös palkanmaksutapahtumat. Valitettavasti on yleistä, että tilitoimiston valinnassa kiinnitetään suurin huomio tilitoimiston perimiin maksuihin, kuin tilitoimiston kyvykkyyteen hoitaa asioita yrittäjän ja yrityksen kannalta parhain päin. Siksi aloittavan yrittäjän on **ennen tilitoimiston valintaa syytä keskustella paikkakunnan yrittäjien kanssa** ja kuulla heidän mielipiteitään asiasta. Asiakkaan itsensä edun mukaista on, että yritykselle tärkeä tulosseurantatieto saadaan asiakkaan hyödyksi. **Sitä tietoa on myös muistettava pyytää, ellei tilitoimisto sitä omatoimisesti tarjoa.** Pääsääntöisesti yrittäjän kannattaa keskittyä omaan liiketoimintaansa ja sen kehittämiseen. Ammattitaitoinen ja laajasti yritystoimintaa tunteva kirjanpitäjä on myös merkittävä lisäarvo yrittäjän oman liiketoiminnan kehittämisessä. **Tilitoimiston kanssa kannattaa tehdä kirjallinen sopimus**, jossa tehtävät työt sovitaan. Valmiin sopimus pohjan löydät Taloushallintoliiton verkkosivulta www.taloushallintoliitto.fi. Samasta osoitteesta löytyy myös lisätietoja tilitoimiston valintaan.

8.4 Tilitoimiston avustaminen kirjanpito työssä

Yrittäjän tehtävä on toimittaa kirjanpitoaineisto sovittuna ajankohtana tilitoimistoon. Kirjanpitoaineisto järjestetään mappiin seuraavasti:

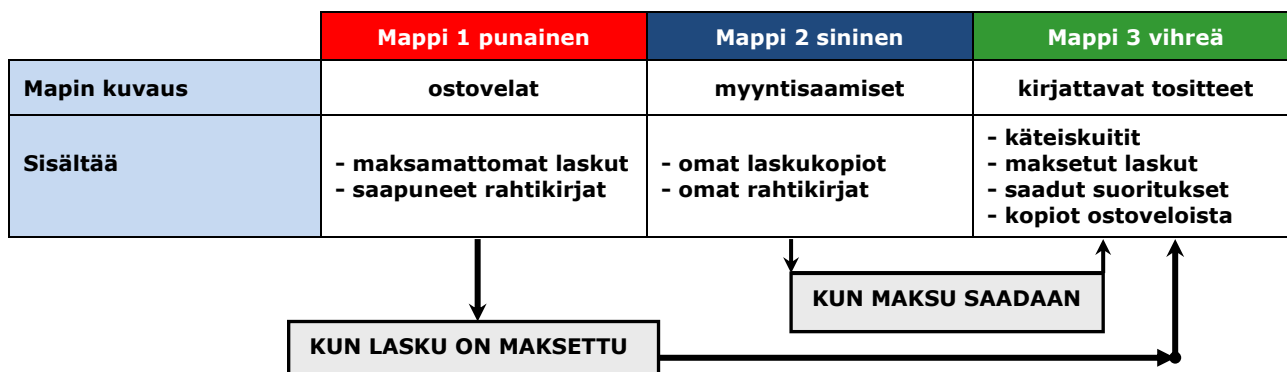
- alkuperäiset laskut laskun päivämäärän mukaan ja käteiskuitit maksupäivän mukaan
- alkuperäisiin ostolaskuihin liitetään rahtikirjat
- myyntilaskun jäljennökseen liitetään lähetysrahtikirjat
- pienet käteiskuitit liimataan A4 -paperille siten, että samalla paperilla on saman aihe ryhmän kuitit
- kopiot maksamattomista laskuista

Huom.

Vaadi tilitoimistoa noudattamaan suoriteperusteista kirjaamistapaa läpi tilikauden etenkin silloin, kun yrityksen maksuvalmius on heikentynyt ja laskut maksetaan myöhässä. Saatatte joutua maksamaan arvonlisäveron liian aikaisin. Myöskään välitilin päätökset eivät pidä paikkaansa. Jos asiakkaanne on hitaita maksajia, myös silloin kannattaa käyttää suoriteperusteista kirjaamistapaa.

Kolmen mapin järjestelmä

Tositteiden toimittaminen ja papereiden säilyminen järjestyksessä on helppoa tässä järjestelmässä. Kirjanpitäjälle toimitetaan vain yksi vihreä mappi. Vihreään mappiin otetut kopiot maksamattomista laskuista eli ostovelosta mahdollistavat oikeat arvonlisäverokirjaukset. **Paperit järjestetään mappiin päiväjärjestykseen laskun päiväyksen mukaan, ei maksupäivän mukaan. Ensimmäisen päivän tosite alimpana ja viimeisin päällä.**

9. PANKKITILIN AVAAMINEN

Y-tunnuksen saaneelle yritykselle (vaikka ei vielä rekisteröity) avataan tili kaikissa yhtiömuodoissa ottamalla mukaan **kopiot Kaupparekisteriin lähetetyistä rekisteröintipapereista**, joista ilmenevät yrityksen vastuuhenkilöt ja nimenkirjoittajat. Tili avataan aina **perustettavan yhtiön lukuun** ja siitä vastaa tilinavausasiakirjat allekirjoittanut henkilö. Kun **yritys on tullut rekisteröidyksi**, toimitetaan **rekisteriote** nähtäville pankkiin ja yrityksen nimitiedot korjataan. Samalla vastuu tilistä siirtyy rekisteriotteessa mainituille vastuuhenkilöille.

10. LASKUTUS

10.1 Perinteinen paperilasku ja sähköinen laskutus

Perinteinen paperilasku on toistaiseksi yleisin tapa pienten yritysten ja kuluttajien välisessä kaupassa. **Perinteisen paperilaskun löydät Yritystulkista Hallinto/YT15.22 Laskulomake.** Sähköinen laskutus puolustaa paikkaansa, kun laskuja lähetellään toistuvasti ja sähköisestä laskutustavasta ja muodosta on etukäteen sovittu. Sähköisellä laskutuksella voidaan tarkoittaa kahta eri asiaa:

Sähköpostilasku eli laskun näköisen kuvatiedoston toimittamista asiakkaalle sähköpostin tiedostoliitteenä (esim. lasku tulostettuna pdf-muotoon) Tällöin perinteisen paperilaskun sijaan laskutettavalle asiakkaalle toimitetaan lasku sähköpostin tiedostoliitteenä, josta asiakas voi halutessaan tulostaa laskun paperille tai laittaa hyväksytyskierrokselle. Word- ja Excel-pohjaisia laskulomakkeita voi tallentaa uusimmalla ohjelmilla suoraan pdf-muotoon ja vanhempiin ohjelmiin löytyy netistä ilmaiseksi ladattavia ohjelmia.

Verkkolasku eli laskun tietosisällön toimittamista asiakkaalle määrämuotoisena (mm. Finvoice, eLasku), jolloin lasku saadaan luettua automaattisesti vastaanottajan ostoreskontraan ja hyväksytysjärjestelmään tai verkkopankkiin. Verkkolasku on sähköinen lasku, jonka tiedot ovat automaattisesti käsiteltävissä ja josta voidaan tuottaa tietokoneen näytölle paperilaskua muistuttava näkymä. **Verkkolaskuja kuluttajille lähetettäessä lasku lähetetään laskun maksajan verkkopankkiin. Kuluttajan verkkolaskusta käytetään nimitystä e-lasku.**

Jos yritykselläsi ei ole taloushallinnon järjestelmää ja asiakas haluaa saada laskut verkkolaskuna, voi laskut tehdä ja lähettää sähköisesti eri operaattoreiden ja pankkien tarjoamien www-palvelujen kautta. Näihin palveluihin voi myös vastaanottaa verkkolaskuja. Operaattoreiden ja pankkien palveluissa täytetään asiakkaalle lähtevä lasku omalla ohjelmalla tai verkkopankissa olevaan laskupohjaan.

Jos yritykselläsi on käytössä jokin taloushallinnon järjestelmä, selvitä, pystyykö laskutusohjelma lähettämään verkkolaskuja ja ostoreskontra vastaanottamaan verkkolaskuja. Jos ohjelma ei tähän pysty, täytyy ohjelma päivittää uudempaan versioon tai vaihtaa uuteen, missä on valmius verkkolaskujen lähettämiseen ja/tai vastaanottoon. Tämän jälkeen täytyy valita operaattori tai pankki, joka voi tarjota verkkolaskujen välityspalvelua. Laskun formaatteja ovat esim. eInvoice, TEAPPS- ja PostiXML tai pankkien käyttämä Finvoice.

Lisätietoa: www.finvoice.info, pankkien omat kotisivut tai www.verkkolasku.info

10.2 Laskumerkinnät

Laskuja annettaessa ja saataessa on huolehdittava, että laskussa on **arvonlisäverotusta varten** tarvittavat oikeat ja riittävät tiedot. Laskumerkintöihin vaikuttaa laskun suuruus.

Ns. kevennetyt laskumerkinnät

Tämä mahdollisuus koskee määrältään vähäisiä laskuja (**loppusumma alle 250 euroa**) sekä tilanteita, joissa asianomaisen toimialan kauppatavan tai laskun lähettämistä koskevien teknisten olosuhteiden vuoksi kaikkia pakollisia velvoitteita on hankala noudattaa. Tämä tarkoittaa tilannetta vähittäiskaupassa, huutokaupassa yms.

- **laskun antamispäivä**
- **myyjän nimi ja Y-tunnus**
- **myytyjen tavaroiden määrä ja luonne sekä palvelujen luonne**
- **suoritettavan veron määrä verokannoittain tai veron peruste verokannoittain (=hinta ilman arvonlisäveroa ja veron määrä verokannoittain)**

11. YRITTÄJÄN TYÖTTÖMYYSTURVA

Yrittäjä voi liittyä vapaaehtoisesti yrittäjien työttömyyskassan jäseneksi halutessaan itselleen ansiosidonnaisen työttömyysturvan. Yrittäjäkassan jäseneksi voi liittyä Suomessa vakituisesti asuva **alle 65-vuotias yrittäjä** ja jolla on vähintään **8 520 euron** vuosituloon perustuva lakisääteinen eläkevakuutus (YEL, MYEL, TyEL). Työttömyyskassat maksavat päivärahaa myös ammatilliseen koulutukseen käytetyistä päivistä tietyin edellytyksin. Jäsenmaksut vähennetään henkilöverotuksessa ammattiliiton jäsenmaksujen tapaan.

Kuka on yrittäjä?

Yrittäjäksi katsotaan työttömyysturvassa henkilö, joka on YEL- tai MYEL -vakuutusvelvollinen tai muun eläkevakuutuksen piiriin kuuluva henkilö, jos hän

- omistaa yksin **vähintään 15 %** tai jos hän yhdessä perheenjäsentensä kanssa omistaa **30 %** tai jos hänen perheensä omistaa vähintään **30 %** yhtiöstä, jossa hän työskentelee johtavassa asemassa
- omistaa yksin tai jos hänen perheensä omistaa vähintään **50 %** yhtiöstä, jossa hän työskentelee

Perheenjäseniksi katsotaan yrittäjän kanssa samassa taloudessa asuva puoliso (myös avopuoliso), lapset ja vanhemmat. Johtavaksi asemaksi katsotaan esim. **toimitusjohtajuus, hallituksen puheenjohtajuus tai jäsenyys sekä näitä vastaava asema.**

Liittyminen työttömyyskassaan

Työttömyyskassat ovat tarkoitettut kaikille yrittäjille toimialasta ja yritysmuodosta riippumatta. Työttömyyskassa ei ole liitto, eikä se toimi minkään liiton yhteydessä, vaan itsenäisenä työttömyyskassana. **Jäsenmaksulla** maksetaan yrittäjäjäsenten työttömyysturva. Kassan jäsenen tulee liittymisen yhteydessä **itse valita työttömyysturvansa taso.** Se saa olla enintään **YEL - vakuutuksen vahvistetun työtulon suuruinen**, mutta kuitenkin **vähintään 8 520 euroa.**

Päivärahan maksaminen

Yrittäjällä on oikeus päivärahaan, kun hän

- on täyttänyt yrittäjän työssäoloehdon (mm. 18 kk yrittäjyyttä viimeisen 48 kk aikana) ja
- on lopettanut tai keskeyttänyt yritystoiminnan ja työvoimaviranomainen on todennut hänet oikeutetuksi etuuteen.

Yrittäjä voi saada päivärahaa, jos hän todisteellisesti lopettaa yritystoimintansa tai on keskeyttänyt sen yli 4 kuukauden ajaksi. Yritystoiminnan keskeytyessä voi joissakin tapauksissa saada päivärahaa ilman em. 4 kuukauden odotusaikaa. Odotusajasta päättää aina paikallinen työvoimaviranomainen, ei työttömyyskassa. Päivärahaa maksetaan 7 päivän omavastuun jälkeen viideltä päivältä viikossa yhteensä enintään 500 päivää. Ansioipäiväraha koostuu perusosasta, ansio-osasta ja mahdollisesta lapsikorotuksesta.

Keskimääräisiä summia jäsenmaksusta ja työttömyysrahasta, kun perheessä on kaksi alaikäistä lasta ja veroprosenttia ei ole huomioitu. (Jäsenmaksuissa ja päivärahoissa on kassojen välisiä eroja)

TYÖTULO	JÄSENMAKSU VUODESSA	PÄIVÄRAHA	BRUTTOTULO KUUKAUDESSA
20 000 €	277 €	56 €	1208 €
25 000 €	375 €	65 €	1395 €
30 000 €	450 €	73 €	1583 €
35 000 €	525 €	79 €	1717 €

Ammatinharjoittajien ja yrittäjien työttömyyskassa

Ammatinharjoittajien ja yrittäjien työttömyyskassa - AYT ON sosiaali- ja terveysministeriön v. 1995 rekisteröimä työttömyyskassa ja Suomessa toimivien yrittäjien palveluorganisaatio, joka tarjoaa jäsenilleen työttömyysturvaa. AYT maksaa työttömäksi jääneelle kassan jäsenelle ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa. Tehtäviimme kuuluvat myös koulutus ja tiedotus. Olemme aktiivisesti mukana yrittäjäturvan kehittämisessä. AYT huolehtii tehokkaasti velvoitteistaan ammattitaitonsa ja vakavaraisuutensa turvin hyödyntäen toiminnassaan uusinta tekniikkaa. AYT on tarkoitettu kaikille yrittäjille toimialasta ja yritysmuodosta riippumatta. AYT ei ole liitto, eikä se toimi minkään järjestön yhteydessä vaan itsenäisenä työttömyyskassana.

Lisätiedot: www.ayt.fi

Suomen Yrittäjien Työttömyyskassa

Suomen Yrittäjien Työttömyyskassa (SYT) on suomalaisten yrittäjien vuonna 1995 perustama itsenäinen työttömyyskassa. Kassan tavoitteena on yrittäjien elämänlaadun ja turvallisuuden lisääminen työttömyysvakuutuksen avulla. SYT mahdollistaa ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan jäsenilleen. Kassa kuuluu yli 16 000 yrittäjää eri puolelta Suomea. SYT on poliittisesti ja aatteellisesti sitoutumaton yrittäjäkassa. Kassan yleiset ehdot ja työttömyysturvan taso on määritelty työttömyyskassa- ja työttömyysturvalaeissa. SYT:n toimintaa valvoo Finanssivalvonta.

Lisätiedot: www.syt.fi

12. TYÖTERVEYSHUOLLON JÄRJESTÄMINEN

Yrittäjä voi hankkia myös itselleen työterveyshuollon palveluita. Yrittäjä tekee työterveyshuolto- huoltosopimuksen alan yrityksen tai paikallisen terveyskeskuksen kanssa. KELA korvaa **60 %**

ehkäisevän työterveyshuollon (korvausluokka I) ja 50 % sairaanhoidon (korvausluokka II) tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista. Korvattavilla kustannuksilla on määritelty työntekijäkohtaiset laskennalliset enimmäismäärät, jotka ovat korvausluokka I:ssä n. 136 euroa ja korvausluokka II:ssä noin 200 euroa. Ylisuuren kulut jäävät yrityksen maksettavaksi, mutta ovat verovähennyskelpoisia.

Työterveydenhuollon lisäksi yrittäjä voi saada korvausta myös itselleen järjestämänsä **yleislääkäritasoisien sairaanhoidon** kustannuksista. Toiminnan pitää perustua yrittäjän ja palvelujen tuottajan väliseen **kirjalliseen sopimukseen** ja sisällöstä laadittuun suunnitelmaan. **Kun yrittäjällä on palkattua työvoimaa, laki velvoittaa häntä työnantajana järjestämään palvelut työntekijöilleen ja kaikille samanlaatuisina yrittäjä mukaan lukien.** Yrittäjälle itselleen työterveyshuoltopalvelut ovat aina **vapaaehtoisia**. Työterveydenhuollon kustannukset määräytyvät asiakaskäyntien mukaan, mutta lisänä on vuosittainen perusmaksu. Kaikki kulut ovat vähennyskelpoisia verotuksessa.

13. LIITTYMINEN YRITTÄJÄJÄRJESTÖÖN

Yrittäjän ammattitietämyksen jatkuvaan ylläpitämisen ja yrittäjyyden yleisen edistämisen vuoksi on tärkeää, että yritys liittyy jäseneksi Suomen Yrittäjät ry:hyn.

Suomen Yrittäjät ry on jäsenmäärältään Suomen suurin elinkeinoelämän järjestö, johon kuuluu yli 400 paikallisyhdistystä. Yli 100 000 yrityksen jäsenmäärästä yli 90 % on alle 10 hengen yrityksiä. **Noin 150 euron jäsenmaksua** vastaan yrittäjä saa käyttöönsä monipuoliset neuvontapalvelut, tapaa muita yrittäjiä, luo kontakteja, pysyy ajan tasalla jäsenlehtien ja netti uutisten avulla ja monipuolisen koulutuksen ansiosta. Lisänä on vielä joukko jäsenetuja.

Alueesi paikallisyhdistyksen yhteystiedot löytyvät seuraavasta linkistä:
www.yrittajat.fi/fi-FI/suomenyrittajat/paikallisjarjestot/